

ALBERTINA SARAZEN
ASTRAGAL

NASLOV ORIGINALA

L'ASTRAGALE

Albertine Sarrazin

© PAUVERT, DÉPARTEMENT DE LA LIBRAIRIE ARTHÈME FAYARD, 2013

© ZA SRPSKO IZDANJE IMPRIMATUR, 2024.

IZDAVAČ:

Imprimatur d.o.o.

Miše Stupara 4

Banja Luka

info@imprimatur.ba

ZA IZDAVAČA: Boris Maksimović

LEKTURA: Marija Pejić, Sonja Lero Maksimović

DIZAJN KORICA: Dragana Vasić

FOTOGRAFIJA AUTORKE: © DR, str. 5

GRAFIČKA PRIPREMA: Sonja Lero Maksimović

ŠTAMPA: Skandi s.p.

ZA ŠTAMPARIJU: Mladen Spasojević

TIRAŽ: 700

GODINA: 2024.

ISBN: 978-99976-53-51-2

Izdavačka kuća Imprimatur bezuspješno je pokušala doći do kontakta prevodioca ili nasljednika autorskih prava za prevod, te stoga pozivamo nosioca ili nosioce autorskih prava na prevod knjige „Astragal” autorke Albertina Sarazen, koji su ta prava stekli u skladu sa zakonom, da se jave našoj izdavačkoj kući u cilju regulisanja svih autorskih prava i obaveza. Možete nam se javiti na imejl-adresu: imprimatur.izdavastvo@gmail.com.

Sva prava zadržana. Nijedan dio ove knjige ne može se reprodukovati niti koristiti u bilo kojem obliku bez prethodne saglasnosti izdavača.

Albertina
Sarazen

ASTRAGAL

Prevod:
Jovana Barić-Jeremić

PREDGOVOR

Možda je pogrešno pišući o drugima govoriti o sebi, ali ja se zaista pitam da li bih bila ovo što jesam da nije bilo nje. Da li bih se nosila sa istom samouvjerenošću i da li bih se suprotstavljala nedaćama sa takvom ženskom odlučnošću bez Albertine kao moje vodilje? Da li bi moja poezija iz mladosti imala onakav oštar jezik bez „Astragala” kao vodiča?

Otkrila sam je, sasvim neočekivano, 1968. dok sam lutala kroz Grinvič vilidž. Bili su Svi sveti, činjenica koju sam kasnije zabilježila u dnevnik. Bila sam gladna i pila mi se kafa, ali sam prvo svratila u „Ejt strit” knjižaru da bih pregledala knjige na rasprodaji. Imali su gomile brojeva „Evergrin rivju” časopisa i opskurne prevode iz Olimpije i Gruv presa – nove rukopise koje su ljudi izbjegavali. Tražila sam nešto nasušno: knjigu koja je bila više od knjige, sadržaj s nekim znacima koji bi me odveli na nepredvidljive staze. Privukao me snažan, udaljen lik – ljubičast na crnoj podlozi – na omotu knjige koja je svog autora proglašavala „ženskim Ženeom”. Koštala je 99 centi, koliko i grilovani sendvič sa sirom i kafa u „Vejverli dajneru” prekoputa Šeste avenije. Imala sam jedan

dolar i kartu za metro, ali sam već nakon čitanja nekoliko prvih redova bila zapanjena – jedna glad zamijenila je drugu i kupila sam knjigu.

Bile je to knjiga „Astragal” i lik Albertine Sarazen na koricama. Vraćajući se vozom u Bruklin, gutajući nevelik tekst na omotu, saznala sam jedino da je rođena u Alžiru, da je bila siročić, da je neko vrijeme bila na robiji, da je napisala dvije knjige u zatvoru, jednu na slobodi i da je nedavno umrla, 1967, netom prije tridesetog rođendana. Pronalazak i gubitak potencijalne sestre u istom trenutku duboko me je ganuo. Približavala sam se dvadeset drugoj, sama, odvojena od Roberta Mejpltorpa. Trebalo je da to bude oštra zima budući da sam ostavila toplinu nečijih ruku zarad nezvjesnosti drugih. Moja nova ljubav bio je slikar koji bi dolazio nenajavljen, čitao naglas dijelove „Bogorodice od Cveća”,* vodio sa mnom ljubav i onda nestajao na nekoliko nedjelja.

Bile su to noći od stotinu budnih trenutaka: ništa nije moglo utišati moju uznemirenost. Zarobljenost u iscrpljujućoj drami čekanja – muze, njega – bila je opako mučenje. Moje riječi nisu bile dovoljne, jedino su tuđe mogle preoblikovati jad u inspiraciju.

U „Astragalu” sam pronašla riječi, napisala ih je djevojka osamnaest godina starija od mene, sada mrtva. U enciklopediji nije bilo nijednog podatka o njoj, pa sam je morala slagati (kao što sam i Ženea) od svakog njenog sloga, znajući da se memoari pjesnika moraju kretati kroz laži da bi otkrili istinu. Pristavila sam kafu, namjestila jastuke na krevetu i

* Debitantski roman Žana Ženea napisan u zatvoru. (prim. ur.)

počela da čitam. „Astragal” je bila kost koja je spajala fakat i fikciju.

Osuđena na sedam godina zbog oružane pljačke, devetnaestogodišnja Ana preskače zid zatvora i pada – devet metara u dubinu. Pri padu ugane skočni zglob i ostane naizgled bespomoćna pod bezbroj nemilosrdnih zvijezda. Sitna ali čvrsta, vuče se preko trotoara polako se krećući prema cesti. Iz samilosti je pokupi još jedna duša u bjekstvu, sitni lopov po imenu Žilijen. Ona ga odmah provali i shvati da je i on ležao u zatvoru – odiše mirisom bivšeg zatvorenika. Kreću se kroz ledenu noć na njegovom motociklu. Prije svitanja, on nježno spušta njeno djetinje tijelo u krevet jataka. Kasnije je seli na neki drugi sprat u sobu čangrizave i sumnjive porodice, a onda ponovo kod prijatelja prijatelja. Tako to biva – njeno takozvano oslobađanje završava se u nizu skrovišta.

Piše o epizodama nemira. Kako je spavala? Da li je bila mirnija u zatvoru, kad nije morala da se osvrće preko ramena? Kako je bilo spavati u bjekstvu, pitajući se da li će stisnut pogled uskoro pokazati otvorenu izdaju? Njena povrijeđena noga je u gipsu, ali zapanjujuća činjenica da je Žilijen prodro u njeno promućurno srce bolnija je od toga. Snažna žudnja za njim zatvorska je kazna svoje vrste. Ona nema drugi izbor nego da izdrži stalno premještanje. Hermes sa savijenom i slomljenom nogom, okrutno istetoviranom Merkurovim krilom lišenim brzine.

Junakinja je osuđena na čekanje dražesnog huligana. Njihovu priču čine suđenja, greške, hapšenja i male radosti. Oni su likovi iz knjige života koju je ona

napisala. Nisam je više zamišljala hromom, već slobodnom, u ravnoj suknji i majici bez rukava zavezanoj iznad visine struka, sa trakom od šifona oko vrata. Bila je niža od metar i pedeset, ali nikako drhtava skitnica – više kao snop dinamita koji u eksploziji možda ne bi ubio, ali bi sigurno osakatio. Prodorna je njena sposobnost da procijeni situaciju, da odmjeri svaki gest klijenta ili ljubavnika, njene dosjetke su brze i reske. „Htela si da me opteretiš svojom ljubavlju.” Njen sleng je autentičan i živ – argo poprskan latinskim.

Ženski Žene? Ona je svoja. Ima jedinstven, prefinjen, poetsko-detektivski izravan stil: „Pobegla sam oko Uskrsa, a ništa nije vaskrsavalo.” Ova poetična pronicljivost – „vješta i pročišćena” – kola njenim narativom poput uske rijeke koja se lomi preko kamenja; tamna vena koja puca i ponovo se spaja. Albertina, sitna svetica neprilagođenih pisaca. Kako sam samo brzo bila uvučena u njen svijet – spremna da žvrljam cijelu noć, da popijem litre kafe i napravim pauzu samo da bih nanijela novi sloj Mejbli olovke za oči. Njena mladalačka mantra bila je u potpunosti prigrljena, moj savitljivi duh obogaćen.

„Želim da odem, ali gde? Da zavodim, ali koga? Da pišem, ali šta?” Pridružujući se Albertininoj armiji, neophodno je odati počast prevoditeljici Petsi Sautgejt. I ona je 1968. godine takođe bila ispod radara – prekrasna plavuša plavih haskijevskih očiju koja je pisala i prevodila za „Pariz rivju”. Bilo je otkrovenje pronaći njenu fotografiju na kojoj kratko ošišana sjedi u pariskom kafeu. Stavila sam je na zid pored Albertine, Falkonetijeve, Edi Sedžvik i Džin Siberg – djevojaka kratke kose, djevojaka mog vremena.

Petsi Sautgejt bila je enigma. Kao privilegovano i zanemareno dijete, instinktivno je znala kako da se uvuče u „Astragal”, možda osjećajući skrivenu srodnost sa njegovom junakinjom. Bila je pametna, komplikovana i strastveno privržena svakom dijelu francuske kulture – iseljenik i ljubimica postbitnika, koju je nadaleko obožavao Frenk O’Hara. Kao usamljeno i strogo disciplinovano dijete, imala je francusku guvernantu po imenu Luiz, koja joj je pružila više nježnosti od roditelja. Kada se Luiz vratila u Pariz da bi se udala, Petsi je bila slomljena: veliki dio života provela je žudeći za imaginarnom majkom, stvarnom majkom njene izmišljene francuske duše.

U svom prolaznom životu Albertina je također žudjela da sazna identitet svoje majke. Rođena je i napuštena 1937. u Alžiru. Socijalna služba dala joj je ime Albertin Damijen, da bi se po usvajanju krstila kao En Mari. Njeni korijeni su uvijek bili upitni. Možda bi ih samo skup DNK uzoraka uspio otkriti. Da li je bila ćerka španske tinejdž-plesačice i moreplovca? Ili vanbračno dijete oca usvojitelja i njegove jevrejsko-alžirske sobarice? Oboje romantično i kontroverzno, temelj za marginalizovanu egzistenciju. Bila je starmalo stvorenjce i sudeći po njenoj darovitosti – briljirala je latinski, književnost i violinu – trebalo je da dobije akademsko obrazovanje i život ispunjen muzikom. Ali manjak ljubavi, zaštite i niz iščašenih događaja promijenili su zauvijek njenu sudbinu.

Kada je imala deset godina, silovao ju je član usvojiteljske porodice. Nakon pokušaja bijega, roditelji su je smjestili u ženski popravni dom koji se

paradoksalno zvao „Dobri pastir”. Bilo je to bijedno mjesto gdje je trpjela poniženja i gdje joj je oduzeto kršteno ime En Mari. Sa trinaest godina posjedovala je spiralno uvezan notes, dragocjene zapise svojih opažanja, koji joj je bio oduzet kada je njen parfem od đurđevka nekom zasmetao kao suviše jak. Bila je sitna i lijepa, naoružana dosjetljivošću kakvu je imala optužena Jovanka Orleanka, pa je pobjegla iz popravnog doma na ulice Pariza da bi, na koncu, vodila život prostitutke i sitnog lopova. Sa osamnaest je uz saučesnicu uhapšena zbog oružane pljačke i osuđena na sedam godina. Posljednji put je bila zatvorena četiri mjeseca 1963, kada je ukrala flašu viskija. I kroz sve to je pisala: u periodu adolescencije, u ljubavi i napuštanju, u zatvoru ili van zatvora – pisala je.

Život je često najbolji film. Njen je završio tužno, u bolnici gdje se istrošeno osmjehivala Žilijenu, da bi predala svoju sudbinu u ruke nesavjesnog anesteziologa. Kakvi su joj snovi iza teških kapa, osjenčenih Mejblinovim polumjesecom, dok je odvođe na nosilima – budućnost sa Žilijenom, mir i blagostanje, priznanje? Sve je bilo moguće, napokon su bili na vrhuncu. Vjenčali su se, odrekli kriminala. Bila je voljena kada je napustila svijet, ali uz pratnju zapostavljenosti sa kojom je došla.

Sveta Albertina od jednokratne hemijske i obavezne olovke za obrve. Živjela sam u njenom svijetu. Zamišljala sam plavi dim njene cigarete kako se obavija oko nozdrva, krećući se kroz krvotok i upravljajući komorama njenog srca. Bila sam suviše astmatična da bih i sama pušila, ali sam uvijek

nosila kutiju *Gauloises vertes** u džepu suknje. Nestrpljivo sam čekala svog slikara da dođe i da me izbavi iz samonametnutog zatvora, kao što je ona čekala Žilijena. Nikada čekanje nije bilo tako podnošljivo, niti je nes kafa bila takav eliksir. Stvorila sam sopstveni žargon začet „Astragalom”, a onda dopunjen njenim narednim romanom „La Cavale”, prevedenim kao „The Runaway”, sa jednom od onih sjajnih prvih rečenica francuske književnosti: „Stvarno sam dotjerana za večerašnji odlazak u zatvor: bunda od oposuma i pantalone.”

Kada me napustilo jedno nadanje, drugo sam pronašla u Semu Šepardu. A kada smo se i mi morali rastati, napisali smo labudovu pjesmu u formi „Cowboy Mouth” drame, pa sam kao omaž Albertini nazvala svoju junakinju *Cavale*, ime koje znači bijeg, što i ona sama na kraju drame objašnjava.

Godine 1976, dok sam putovala svijetom, nosila sam „Astragal” u malom metalnom koferu, s majicama flekavim od znoja, talismanima i istom crnom jaknom koju sam uz nemarni prkos nosila na omotu albuma „Horses”. Bilo je to „Black Cat” izdanje mekog poveza sa fotografijom Marlen Žober na omotu. Koštala je 95 centi, ugrubo onoliko koliko sam platila i tvrdi povez 1968. Nosila sam je i u Detroit, gdje sam upoznala svog stvarnog Žilijena – kompleksnog, uzdržanog, lijepog muškarca koji me je načinio svojom ženom, a kasnije i udovicom. Nakon što je umro, ponijela sam „Astragal” 1996. u Njujork, spakovan u riznici bolnih i radosnih uspomena.

* Francuski brend cigareta koji pominje junakinja romana, prepoznatljivo zelenog pakovanja. (prim. ur.)

Prije skorašnje turneje u Francuskoj, nehotice sam iskopala isti primjerak, ali se nisam mogla natjerati da ga otvorim. Umjesto toga, umotala sam ga u staru maramu i nosila u još jednom po redu metalnom koferu. Imala sam utisak kao da čuvam Albertinu, taj pohaban cvijet, pod svojim znojem uflekanim majicama u novoj verziji 21. vijeka. A onda sam ga jedne budne noći u hotelu u Tuluzu najednom odmotala i počela čitati, ponovo proživljavajući skok i sijevanje, koje je zapravo bio njen slomljeni zglob, i farove koji svijetle dok joj njen anđeo ispituje zaprepašteno srcoliko lice. Slike iz mog života preplitale su se s njenim riječima prigušenom silom. I tamo, pritisnuta među požutjele stranice, bila je stara fotografija moje ljubavi i među njenim izlizanim naborima pramen njegove tanke smeđe kose – jedna dragocjena relikvija unutar druge.

Nikako anđeli u prolazu, već anđeli mog života.

Posjetiću jednog dana njen grob sa termosom crne kafe i ostaću neko vrijeme da sjedim uz nju, i posuću parfem od đurđevka na njen nadgrobni spomenik u obliku astragalne kosti, koji je Žilijen postavio u sjećanje. Moja Albertina, kako sam je obožavala! Njene svjetlucave oči vodile su me kroz tamu moje mladosti. Bila je moja vodilja u noćima od stotinu budnih trenutaka. A sada je vaša.

Peti Smit

(Prevela Marija Pejić)

I

Nebo se beše udaljilo najmanje deset metara.

Sedela sam i dalje, nije mi se žurilo. Mora da je udarac razdrobio kamenje, moja desna ruka pipala je po krhotinama. Uporedo sa mojim disanjem tišina je smirivala eksploziju zvezda čije su mi iskre još pucketale u glavi. Beli grebeni stena slabo su razdimali pomrčinu: moja šaka se odvojila od tla, prešla na levu ruku, popela se do ramena, sišla preko bokova do karlice: ništa. Bila sam čitava, mogla sam da produžim. Pridigoh se. Zabivši nos u kupine, setih se da sam zaboravila da proverim noge. Probijajući se kroz noć, razboriti i poznati glasovi su pevuckali:

— Pazi, Ana, na kraju ćeš slomiti nogu!

Vratila sam se u sedeći položaj i ponovo počela da se opipavam. Ovoga puta sam naišla, u visini gležnja, na neki čudan otok koji se nadimao i pulsirao pod mojim prstima... Kada dođem na pregled, doktore, pokušavajući da se napravim bolesnom, kako samo vešto opisujem izmišljene bolove na mestima za koja smatram da su nepristupačna! Ili kad moram da vam donosim čaj u krevet, milosrdne sestre, koračajući svojim manekenskim hodom, ja koja vam zavidim na lošoj probavi... Svršeno je sa svim tim: sada ćete vi negovati mene, vi ili drugi. Slomila sam nogu. Podigla sam oči prema vrhu zida iza koga je, usnuo, ostao taj svet: letela sam, drage moje! Letela sam, lebdela u vazduhu i okretala se

oko sebe jednu sekundu, dugu i prijatnu, jedan vek. I sada sam ovde, sedim oslobođena onog gore, oslobođena vas.

Još ovoga popodneva bila sam naključana atropinom i ubrizgala sam sebi benzin u butine. Otkako je Rolanda puštena na slobodu, nisam imala nikakvu želju da čekam da se vrati i da me potraži: manebrisala sam ne bi li me poslali u bolnicu, gde bi se plodovi lakše ubirali i gde bi se dani brže krunili u prah.

— Pa vi ste zeleni! — rekla mi je sinoć vaspitačica.

— Mora da sam se očejala o zid, odgovorila sam, osećajući kako mi obrazi postaju mrtvački bleđi, i izvila se kao da bih htela da pogledam svoja leđa. Upravo su bojili zidove trpezarije, jedan zid žuto, jedan plavo, dva zida zeleno, a prozorske okvire narandžasto, da bi stvorili iluziju sunca.

— Ne, *vi* ste zeleni, *vi*! Vaše lice! Nije vam dobro?

Nisam imala vremena da uživam u svojoj prvoj lipi; neću sići blagom padinom sa druge strane nasipa, iza kapije. Više sam volela da skočim. Ipak sam dole, nedaleko od puta, treba da stignem do njega; neću valjda dozvoliti da me pokupe na dva koraka od zida?

Mesto i veče mog ponovnog susreta sa Rolandom još su daleko: moram prvo da odvučem do puta taj otok koji me sprečava da koračam... dva puta, triput pokušavam da stanem na petu: munja se ponovo budi, seva kroz nogu.

Pošto su mi stopala beskorisna, kretaću se na laktovima i kolenima. Puzim dvadesetak metara, nalećem na trnje, vraćam se kamenju, pokušavam da se orijentišem.

Mora da je protekao još jedan vek, nema ničega.

Članak mi je kao olovom naliven, stopalo s nogom zaklapa prav ugao; vučem članak kao neki teg, u uspravnom položaju, on se njiše među kamenjem i trnjem. Noć je mračna. Ovih poslednjih meseci gledala sam odozgo gustu šumu tako blizu drumu i bila sigurna da mogu stići donde zatvorenih očiju: moji planovi nisu još bili stigli dotle, ali je ipak stalno iskušenje da skočim i pobegnem samo krčilo sebi put. Smešeći se stadu devojaka zimogrožljivo zbijenom oko vaspitačice i stežući u svome džepu Rolandinu ruku, koja se tu uvukla, letela sam dole do kamenja i ustajala, da, da, podrugljiva i oslobođena...

I ponovo smo se, vukući noge, vraćale na svetlo. Ruku moje prijateljice ostavljala sam u svome džepu, a ja sam čeprkala po njenom, pokušavajući da napipam kroz štof neki zglob, Rolanda, da osetim tvoje kosti kako koračaju. Pucale smo krišom od smeha, a paviljon je svojim svetlom plenio snove do sutradan.

Puzim. Laktovi mi se prljaju zemljom, krvaram od blata, trnje me bode dok nalećem na žbunje, zlo mi je, ali valja produžiti napred, bar do onog svetla tamo dole, do kuće koja mi nagoveštava put... između svetla i mene neka je rešetka pored koje sam pala: dobro mi je tu, dok ležim na leđima, zatvorenih očiju, opuštenih ruku... Nahvataće me u snu, tim gore. Platiću ovaj odmor pokornošću, novim bolovima; stremila sam zemlji, tu ću i ostat. Možda će zid pasti za mnom i zatrpati me ovde.

Uspravila sam se, na kolenima obilazim rešetku. Koleno, lakat, koleno, lakat... ide, privikavam se.

Sanjam kako ponovo krećem, bez žurbe: umesto što sam se zaletela kao neki smušenjak, što sam počela da se spuštam niza zid grčevito se pridržavajući za kamenje i otvorila šake čim je moja noga naišla na prazno, tražim za svoje spuštanje pristupačan kutak, kutak u kome je trava gusta i podatna...

Prošla sam vilu, čija lampa još uvek svetli, idem tačno nasuprot zida, kroz travu kraj puta, lakat, koleno, lakat... evo ceste, svetluca podeljena žutom prugom. Jedna metalna kupa postavljena je uz ivičnjak, reklama za neku vrstu benzina; obesila sam se o nju, ona je zazvečala, ovde ću početi da stopiram... Ne, Pariz je u suprotnom smeru, pređimo na drugu stranu. Prvi korak je po usijanom gvožđu, drugi po želatinu, srušila sam se preko žute pruge, prvi ko naiđe smrviče me... Evo, stiže neki kamion: on ide na mene i odneće me u Pariz, raskomadano, na svojim točkovima. Gledam u njegove velike žute oči. Ide pravo na mene.

Na nekoliko metara kamion skrenu, pope se na ivičnjak i stade. Čujem škripu kočnica, zatim lupanje vrata, približavanje koraka. Ostajem smoždena, zatvorenih očiju.

— Gospođice!

Prsti me dotiču, ispituju, nesigurno, uznemireno.

Kažem:

— Ako hoćete, odvucite me sa ulice... Pomozite mi, mislim da mi je noga slomljena.

Vozač me pridržava do papučice kamiona. Sedam na nju, a članak mi ostaje u senci. Ne želim da pogledam. Svetlo sa obližnjeg stuba osvetljava

moju desnu nogu; ona je sva od zemlje, blato se suši oko crnih noktiju i penje se u širokim grivnama do moga kolena, izbrazdanog ogrebotinama iz kojih polako kaplje krv. Uvijam se u svoj mantil i zabijam pesnice u džepove: nemam ništa drugo na sebi i počinjem da osećam hladnoću, jezu koja dopire do srca.

— Hoćete li mi dati cigaretu?

Mladić vadi „goloaz” i pripaljuje mi. U svetlosti šibice ugledah njegovo lice, lice noćnih vozača: ucakljena koža, brada koja počinje da izbija i onaj išvakan i ukočen izraz lica.

— Šta vam se dogodilo?

— Ja sam... oh! Uostalom, u takvoj sam frci da ništa ne rizikujem. Poznajete li ovaj kraj?

Pokazujem na prečicu koja se pod svetlošću iz vile nazire u zbrkanoj gomili drveća i zidina.

— Onda možda znate šta je tamo...?

— Uh... znam. I odande...?

— Da, maločas. U stvari, ima pola sata, sat. Sigurna sam da me još ne traže. Oh, molim vas, odvezite me do Pariza. Nećete imati neprilika, obećavam. U Parizu ćete me ostaviti, ja ću se snaći.

Čovek dugo porazmisli, a zatim:

— Ja bih vam pomogao da se izvučete iz škripca, ali... shvatate, vaša noga...

— Pa ipak... Do Pariza, gospodine, ništa drugo ne tražim od vas. Nikada neću govoriti o vama, bilo šta da se dogodi. Verujte mi!

— Verujem vam. Ali ništa nećete time sprečiti, „oni” raspolažu sredstvima koja mi nemamo. Imam ženu i decu, ne mogu.

Stežem članak sa svih deset prstiju i oslanjam se o kabinu pokušavajući da ustanem:

— Dobro, kad je tako, ostavite me. Samo vas molim: nemojte da ih obavestite na prvom uglu. Zaboravite ovaj susret, budite...

Htedoh da kažem „budite dobri”, ali odjednom shvatam smešnu stranu tih reči, ukus cigarete koja dogoreva i deset minuta koje mi je čovek posvetio.

— Čujte — reče on — mogu ipak nešto da učinim: zaustaviću neki auto, možda će vas putnička kola uzeti... ispričaću neku bajku...

Neka radi šta hoće. Jedina mi je želja da odsečem tu nogu i da spavam, spavam sve dok ponovo ne izraste, i da se probudim smejući se svome snu. Nedavno mi je Sina pisala: „Draga moja, sanjala sam jedan ružan san: ti si pala, veoma nezgodno, sa velike visine, a ja sam mogla jedino da plačem... Kada sam se probudila, uzela sam tvoju sliku i uzdahnula od radosti, jer to nije bila istina, jer ću te videti, kao svakog jutra, svežu kao rosa, kako žuriš u kuhinju sa velikom šerpom za mleko...”

Kako smo se Rolanda i ja smejale dok smo to čitale! Sina, prijateljica od prošle godine, koja se spremala da sve pošalje dovraga zbog mene, a ja ne bih ni mislila na nju da nije bilo neugasivog žara tih gusto ispisanih i savijanih ceduljica, koje mi je jedna bezbojna i uslužna devojka donosila gotovo svakog jutra! Sina! Bila sam umorna od njenih izvesnosti, od njenog posedničkog odricanja, od utiska koji je mislila da je ostavila na mene, od njenog materinskog stava – velika moja, malecka moja.